

Rekomendacje do Programu Rozwoju Reintegracji Społeczno-Zawodowej Mieszkańców Krakowa

spisała Ewa Chromniak

SPISAŁA EWA CHROMNIAK

Spis treści

O Rekomendacjach	2
O odbiorcach działań reintegracyjnych	4
O podmiotach reintegracji społeczno-zawodowej działających w Krakowie.....	5
Dlaczego warto rozwijać system reintegracji społeczno-zawodowej w Krakowie?	6
Rekomendacja 1	7
Rekomendacja 2	8
Rekomendacja 3	8
Rekomendacja 4	9
Rekomendacja 5	10
Rekomendacja 6	11
Rekomendacja 7	11
Rekomendacja 8	13
Rekomendacja 9	13
Rekomendacja 10	14

O Rekomendacjach

Prezentujemy Państwu Rekomendacje do Programu Rozwoju Reintegracji Społeczno-Zawodowej Mieszkańców Krakowa. W wyniku wielu spotkań, warsztatów i rozmów krakowskiego środowiska opracowane zostały postulaty, których realizacja pozwoli na stworzenie przyjaznych warunków rozwoju reintegracji społeczno-zawodowej mieszkańców Krakowa, w tym podmiotów reintegracyjnych działających w naszym mieście.

Postulujemy wprowadzenie w Krakowie systemowych rozwiązań służących szerokiej współpracy Miasta Krakowa i jego jednostek organizacyjnych i podległych z podmiotami reintegracyjnymi i przedsiębiorcami społecznymi. Uważamy, że rozwój sektora przedsiębiorczości społecznej jest ważnym kierunkiem polityki służącym włączaniu na rynek pracy osób od niego oddalonych, grup wrażliwych, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Warsztaty strategiczne, których celem było wypracowanie Rekomendacji zgromadziły pięćdziesiąt jeden osób reprezentujących podmioty społeczne i instytucje publiczne działające w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej w Krakowie. Oto lista zaangażowanych podmiotów:

1. Klub Integracji Społecznej - Fundacja Sustinae
2. Klub Integracji Społecznej – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
3. Centrum Integracji Społecznej - Dzieło Pomocy Świętego Ojca Pio
4. Centrum Integracji Społecznej - Fundacja Przestrzeń Rozwoju
5. Warsztat Terapii Zajęciowej - Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół "Ognisko"
6. Warsztat Terapii Zajęciowej - Stowarzyszenie EMAUS
7. Warsztat Terapii Zajęciowej przy ul. Cechowa 142
8. Warsztat Terapii Zajęciowej przy DPS Łanowa 41
9. Warsztat Terapii Zajęciowej - Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej Gaudium et Spes
10. Warsztat Terapii Zajęciowej - Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym
11. Zakład Aktywności Zawodowej - "U Pana Cogito" - Pensjonat i Restauracja
12. Spółdzielnia Socjalna "Kobierzyn"

13. Spółdzielnia Socjalna Ognisko – Lunch Bar Awokado
14. Spółdzielnia Socjalna Merchant
15. przedsiębiorstwo społeczne - Fundacja On Life
16. przedsiębiorstwo społeczne - Stowarzyszenie "Tęcza"/Społeczna 21
17. przedsiębiorstwo społeczne - Żywa Pracownia s. z o.o.
18. przedsiębiorstw społeczne - Przedsiębiorstvospołeczne.pl Non Profit sp. z o.o.
19. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie
20. Małopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - FRDL MISTiA
21. Małopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych
22. Małopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej
23. Urząd Miasta Krakowa - Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
24. Urząd Miasta Krakowa - Wydział Przedsiębiorczości i Innowacji
25. Urząd Miasta Krakowa - Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. NGO
26. Zarząd Zieleni Miejskiej
27. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

W toku pracy nad Rekomendacjami została zainicjowana **Koalicja na rzecz reintegracji społeczno-zawodowej mieszkańców Krakowa**, gromadząca przedstawicieli podmiotów społecznych i instytucji publicznych deklarujących zaangażowanie w rozwój warunków do reintegracji i poparcie dla sformułowanych postulatów. Deklarację o współpracy na koniec lipca 2025 r. podpisało 21 osób. Więcej o Koalicji można przeczytać [tutaj](#).

Koalicja i Rekomendacje są efektem działań podejmowanych w ramach projektu „Porozmawiajmy o reintegracji – budujemy koalicję” prowadzonego przez Fundację Przestrzeń Rozwoju w partnerstwie z Gminą Miejską Kraków, Grodzkim Urzędem Pracy w Krakowie, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Krakowie i Małopolskim Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej.

O odbiorcach działań reintegracyjnych

Punktem wyjścia do wypracowania Rekomendacji była rozmowa o odbiorcach działań reintegracyjnych w Krakowie oraz bieżącym stanie współpracy podmiotów i instytucji w działania reintegracyjne zaangażowanych.

Profil osoby potrzebującej pomocy w znalezieniu zatrudnienia zmienia się z biegiem lat. Nie jest to już stereotypowy klient Grodzkiego Urzędu Pracy, rejestrujący się w urzędzie po ubezpieczenie. Poziom bezrobocia rejestrowego od kilku lat jest niezmiennie niski ale grupa osób potrzebujących wsparcia w wejściu na rynek pracy wciąż liczna oraz rodzajowo bardzo szeroka. Doświadczenie długotrwałego wykluczenia z rynku pracy zwykle wynika z nakładających się barier społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych czy prawnych. W tej grupie znajdują się w szczególności: osoby długotrwale bezrobotne często z niskimi lub nieaktualnymi kwalifikacjami zawodowymi, w wieku 50+ lub do 30. roku życia, osoby z różnymi typami niepełnosprawności, w tym niepełnosprawnością intelektualną, osoby doświadczające kryzysów bezdomności, uzależnienia, wychodzące z zakładów karnych. Coraz liczniejszą grupą potrzebującą pomocy są osoby chorujące przewlekłe, w tym na tle psychicznym. Zjawisko kryzysów psychicznych i kruchości emocjonalnej w ocenie instytucji pomocowych, jest trendem coraz mocniej zauważalnym i dotyczy osób także bez innych obciążeń. Coraz szerszą grupą beneficjentów w ostatnich latach są również migranci i uchodźcy, w tym osoby z wysokimi kwalifikacjami, nie radzące sobie na rynku pracy ze względu na bariery językowe i kulturowe.

Podjętą się kategoryzacji odbiorców działań reintegracyjnych, po pierwsze należy wskazać że jest to grupa mocno różnorodna a w konsekwencji wykazująca zróżnicowane potrzeby i oczekiwania. Coraz więcej jest osób z „ukrytymi” problemami, funkcjonujących poza oficjalnymi systemami, czy to ze względu na swoją życiową nieporadność, czy niechęć do korzystania z pomocy wynikającą z obawy przed stygmatyzacją. Osoby z grup wielokrotnie wykluczonych borykają się z kombinacją problemów wzajemnie się pogłębiających. Często wspólną charakterystyką tych osób jest brak wiary w swoje możliwości, niska motywacja do podjęcia pracy, zderzenie z negatywnym odbiorem społecznym oraz - w przypadku osób objętych systemową pomocą – obawa przed utratą świadczeń.

W konsekwencji sukces działań reintegracyjnych zależy od dostępu do pomocy w formie długotrwałego, zindywidualizowanego i wieloaspektowego wsparcia oraz chronionego - w perspektywie tymczasowej lub docelowej- miejsca pracy. Taka jest też perspektywa klienta przyszłości – osoby wymagającej prowadzenia za rękę, z wysokimi oczekiwaniami wobec pracy zawodowej równocześnie często niezaradnej życiowo, z deficytem kompetencji

społecznych. Należy się spodziewać jeszcze większej skali wyzwań w zakresie wsparcia pracownika w kryzysie oraz osób przyjezdnych z innych kręgów kulturowych poszukujących pracy.

O podmiotach reintegracji społeczno-zawodowej działających w Krakowie

Zaproszenie do współpracy przy opracowaniu postulatów i tworzeniu Koalicji kierowaliśmy przede wszystkim do podmiotów i instytucji, które łączą w swojej działalności elementy reintegracji społecznej i zawodowej. Na bazie definicji ustawowych¹ przez **reintegrację społeczną** rozumiemy działania wspierające przywrócenie i utrzymanie zdolności do aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz pełnienia ról społecznych, zaś **reintegracja zawodowa** to przede wszystkim odzyskanie zdolności do pracy na rynku pracy, oraz aktywne zdobywanie kwalifikacji i rozwój zawodowy, w tym rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

W Krakowie funkcjonuje szereg podmiotów, które realizują zadania z obszaru reintegracji społeczno-zawodowej. Wśród nich należy szczególnie wyróżnić podmioty reintegracyjne takie jak: Centra i Kluby Integracji Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz Zakłady Aktywności Zawodowej. Ważną rolę w zakresie reintegracji pełnią też przedsiębiorcy społeczni wspierający procesy powrotu do ról społecznych i zawodowych swoich pracowników, oraz instytucje publiczne- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Grodzki Urząd Pracy.

W Krakowie działają dwa Centra Integracji Społecznej prowadzone przez organizacje pozarządowe, oraz dwa Kluby Integracji Społecznej - jeden prowadzony w strukturach MOPS, drugi w podmiocie pozarządowym. KIS-y koncentrują się na pomocy w znalezieniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy lub w podmiocie społecznym, organizują dla swoich uczestników staże i formy zatrudnienia wspieranego oraz inne usługi wspierające podjęcie pracy. Zadania CIS-u są szersze – podmioty te wspierają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w powrocie do pełnienia ról społecznych, pomagają wzmocnić kwalifikacje zawodowe, znaleźć pracę i odzyskać kontrolę nad swoim życiem.

Kolejne podmioty reintegracyjne to: Warsztaty Terapii Zajęciowej i Zakłady Aktywności Zawodowej. W Krakowie działa dwanaście WTZ-tów – większość w strukturach organizacji pozarządowych i dwa ZAZ-y prowadzone również przez NGO. Oba typy podmiotów są dedykowane osobom z niepełnosprawnościami. WTZ to forma przygotowania do pracy

¹ Ustawy o zatrudnieniu socjalnym i Ustawy o ekonomii społecznej

i rozwoju osobistego, zaś ZAZ to miejsce pracy dla osób z niepełnosprawnościami, które łączy - w oparciu o ściśle określone zasady funkcjonowania - prowadzenie działalności gospodarczej z funkcją rehabilitacyjną.

Listę podmiotów reintegracyjnych działających w Krakowie można znaleźć [tutaj](#).

Opisując katalog podmiotów prowadzących reintegrację społeczno-zawodową trzeba również wymienić przedsiębiorców społecznych. Są to firmy społeczne działające w różnych branżach gospodarczych i formach prawnych (np. spółdzielni socjalnych, spółek zoo non-profit, stowarzyszeń czy fundacji). Podmioty te łączą działalność gospodarczą z misją społeczną zatrudniając do realizacji swoich zadań osoby z doświadczające trudności na rynku pracy. Część z tych podmiotów dodatkowo uzyskało status „przedsiębiorstwa społecznego”, co narzuca na nie określone wymagania i równocześnie uprawnia do korzystania z dodatkowego wsparcia publicznego. Listę małopolskich przedsiębiorstw społecznych znajdziesz [tutaj](#)

Tworzenie i rozwój podmiotów ze statusem przedsiębiorstwa społecznego w Krakowie wspiera Małopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej oferując dotacje na tworzenie nowych miejsc pracy oraz kompleksowe wsparcie edukacyjno – doradcze. Więcej o ofercie MOWES można znaleźć [tutaj](#)

Dlaczego warto rozwijać system reintegracji społeczno-zawodowej w Krakowie?

Rozwój systemu reintegracji społeczno-zawodowej w Krakowie ma kluczowe znaczenie dla budowania spójnego i odpornego społecznie miasta. W obliczu wyzwań takich jak: starzenie się społeczeństwa, niedostosowanie i kryzysy psychiczne, długotrwałe bezrobocie czy wykluczenie osób z niepełnosprawnościami – niezbędne jest wdrażanie skutecznych i trwałych mechanizmów wsparcia. System reintegracji umożliwia realne włączenie osób z grup wrażliwych w życie społeczne i zawodowe, nie tylko poprzez doraźną pomoc, ale przede wszystkim poprzez tworzenie szans na samodzielność i aktywność. Dla miasta oznacza to zmniejszenie kosztów pomocy społecznej, lepsze wykorzystanie potencjału mieszkańców i ograniczenie negatywnych skutków marginalizacji. Kraków, jako duży ośrodek miejski, posiada zasoby i infrastrukturę do uruchomienia nowoczesnych rozwiązań w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej opartych o współpracę z partnerami społecznymi oraz pozyskanie środków zewnętrznych. Pozwoli to na budowanie lokalnej gospodarki opartej na solidarności i odpowiedzialności społecznej.

Prezentujemy Rekomendacje do polityki miejskiej, których realizacja przyczyni się do stworzenia w Krakowie nowoczesnego i innowacyjnego w skali kraju systemu reintegracji społeczno-zawodowej mieszkańców miasta.

Rekomendacja 1

Szeroka i łatwo dostępna informacja o działaniach w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej prowadzonych w Krakowie, adresowana do różnych grup odbiorców

Działania mające na celu reintegrację społeczno-zawodową mieszkańców Krakowa prowadzi szereg instytucji publicznych i podmiotów ekonomii społecznej działających w Krakowie. Są one przedmiotem działalności Klubów i Centrów Integracji Społecznej, Grodzkiego Urzędu Pracy, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz innych podmiotów reintegracyjnych (Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej) i przedsiębiorstw społecznych zatrudniających osoby z grup wrażliwych. Dodatkowo tego typu wsparcie podejmowane jest również w ramach projektów europejskich związanych z aktywizacją zawodową dedykowanych mieszkańcom Krakowa. Dostępnych działań jest dużo ale informacja o ofercie wsparcia jest rozproszona, i prawdopodobnie nikt nie ma całościowej wiedzy na jej temat. Tymczasem potencjalnych odbiorców tych informacji jest bardzo wielu - to mieszkańcy oddaleni od rynku pracy (też wchodzący na rynek dopiero) i ich bliscy oraz szereg instytucji mającymi kontakt z grupami wrażliwymi. Jest to kadra instytucji pomocowych, szkół specjalnych, placówek integracyjnych, uczelni, Komisje orzecznicze, pracodawcy. Kluczowe więc wydaje się stworzenie efektywnego systemu informacji, adresowanego zarówno do mieszkańców jak i instytucji/organizacji pomocowych.

- 1.1 Utworzenie kompleksowej bazy informacyjnej nt. oferty reintegracji społeczno-zawodowej w Krakowie i jej bieżąca aktualizacja (we współpracy z ROPS)
- 1.2 Prowadzenie systematycznych działań informacyjnych nt. oferty reintegracyjnej dostępnej w Krakowie, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych grup odbiorców, z wykorzystaniem miejskich nośników informacyjnych (np. informator miejski, telewizja tramwajowa itp.)

Rekomendacja 2

Rozwój współpracy między instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej

Skuteczna współpraca wymaga dobrego poinformowania. Ze względu na obszerność potencjalnej grupy docelowej, wiele instytucji i podmiotów ma lub będzie miało do czynienia z osobami potrzebującymi wsparcia reintegracyjnego. W skutecznej pomocy tej grupie, ma pomóc kompleksowa i łatwo dostępna informacja o ofercie oraz wymiana informacji i aktywna współpraca między podmiotami pomocowymi. Przyczyni się to m.in. trafniejszego doboru form pomocy – np. unikania sytuacji, gdy do podmiotów reintegracyjnych trafiają osoby z różnych powodów niezdolne do wejścia na ścieżkę reintegracji. Budowanie sieci kontaktów, bieżąca wymiana informacji będzie służyć efektywnej koordynacji pomocy, trafniejszej diagnozie i lepszemu doborowi narzędzi wsparcia.

- 2.1 Cykliczne działania informacyjne i szkoleniowe dot. działalności podmiotów reintegracyjnych i PS w szczególności adresowane do pracowników jednostek miejskich – MOPS i GUP.
- 2.2 Systematyczne spotkania koordynacyjne służące wymianie informacji i doświadczeń, oraz wypracowaniu działań służących podniesieniu efektywności pomocy świadczonej klientom oraz lepszemu jej koordynacji (w tym zdefiniowanie funkcji koordynatora wsparcia).

Rekomendacja 3

Promocja idei przedsiębiorczości społecznej w Krakowie

Przedsiębiorczość społeczna wciąż jest mało znaną ideą. Społeczność Krakowa nie wie czym są podmioty reintegracyjne i przedsiębiorstwa społeczne, i jaką rolę pełnią w tworzeniu miejsc pracy dla osób, które bez tej pomocy nie miałyby szansy na podjęcie zatrudnienia. Niewystarczająca jest świadomość w tym zakresie również wśród przedstawicieli instytucji publicznych. Trzeba to zmieniać aby budować skuteczny system reintegracji oraz życzliwy odbiór tych podmiotów przejawiający się m.in. w zakupie usług przez nie oferowanych. Kluczowa będzie współpraca i połączenie sił z małopolskim ROPSem, który prowadzi już działania w tym zakresie.

3. 1 Organizacja cyklicznych kampanii społecznych służących promocji przedsiębiorczości społecznej w Krakowie, w oparciu o określone ramy, których elementem jest wspólna marka, z wykorzystaniem miejskich nośników informacyjnych oraz mediów regionalnych i lokalnych

Rekomendacja 4

Doskonalenie ścieżki i narzędzi reintegracji społeczno-zawodowej prowadzonej przez instytucje i podmioty w Krakowie

Ścieżka reintegracji zawodowej wymaga doskonalenia - dostosowania do zmieniających się potrzeb odbiorców, uwzględnienia narzędzi pozwalających na długotrwałe, zindywidualizowane wsparcie w zakresie rozwijania kompetencji i budowania motywacji do podjęcia pracy. Sukces tego procesu często zależy od dostępu do specjalistów pozwalających na pomoc w rozwiązaniu szeregu problemów towarzyszących wykluczeniu danej osoby. Ta optyka oznacza konieczność objęcia pomocą również absolwentów podmiotów reintegracyjnych, którzy podejmują zatrudnienie. Obecnie dla większości z nich, takie wsparcie nie jest dostępne. Sytuacja ta niesie ze sobą olbrzymie ryzyko powrotu do punktu wyjścia osób w kryzysie, bo problemy danej osoby zwykle nie rozwiązują się całkowicie w momencie opuszczenia programu reintegracyjnego. W skutecznej reintegracji powinno pomagać również pełniejsze wykorzystanie narzędzi szeroko rozumianego „zatrudnienia wspieranego”. Szczególnie deficytowa (systemowo nie finansowana dla szerokiej grupy odbiorców) jest usługa wsparcia trenera zatrudnienia dla osób podejmujących pracę. Upowszechnienie tego typu wsparcia wpłynie na utrzymanie pracy przez szerszą grupę odbiorców, a dla części osób jest to jedna możliwa ścieżka podjęcia zatrudnienia. Tworzenie bezpiecznych warunków pracy jest kluczowym czynnikiem sukcesu zatrudnienia osób z grup wrażliwych. Temu sprzyja zatrudnienie w przedsiębiorstwach społecznych, które oferują dodatkowe wsparcia dla pracowników z grup wrażliwych. Warto więc wspierać ten sektor w tworzeniu nowych miejsc pracy, służyć temu może planowe przeznaczenie części środków dostępnych z Funduszu Pracy na te cele. Również instytucje miejskie mogą być potencjalnym miejscem pracy dla osób objętych reintegracją i w ten sposób również realizować swoją misję służby mieszkańcom miasta. Temu może służyć organizacja staży, praktyk czy zatrudnienia wspieranego, co dla osób objętych pomocą, może być dobrym punktem startu do dalszej ścieżki zawodowej w strukturach miejskich.

Jak w każdej polityce publicznej jakość i adekwatność oferowanego wsparcia reintegracyjnego wymaga stałego monitoringu i ewaluacji, tak aby na bieżąco reagować na pojawiające się potrzeby i podnosić jego efektywność.

- 4.1 Wprowadzenie na szerszą skalę do ścieżki reintegracji zawodowej prowadzonej przez instytucje i podmioty w Krakowie, w tym finansowanej ze środków Gminy Kraków, usług trenera zatrudnienia wspieranego/trenera pracy, dostępnego dla szerokiej grupy odbiorców pomocy różnych kategorii.
- 4.2 Rozwijanie ścieżki wsparcia dla zatrudnionych absolwentów podmiotów reintegracyjnych (w tym w zakresie wsparcia: prawnego, psychologicznego, terapeutycznego) m.in. poprzez dofinansowanie ze środków Gminy Kraków prowadzenia tego typu usług przez podmioty reintegracyjne i przedsiębiorstwa społeczne
- 4.3 Szersze wykorzystanie narzędzi aktywizacji zawodowej finansowanej z Funduszu Pracy będącej w dyspozycji GUP, na rzecz zatrudniania absolwentów podmiotów reintegracyjnych w przedsiębiorstwach społecznych (staże, zatrudnienie wspierane, refundacja kosztów składki na ubezpieczenie społeczne)
- 4.4 Podjęcie planowych działań służących szerszemu zatrudnianiu absolwentów podmiotów reintegracyjnych w Urzędzie Miasta Krakowa i jednostkach miejskich i podległych we współpracy ze stroną społeczną
- 4.5 Monitoring i ewaluacja jakości oferowanego wsparcia, wypracowanie mechanizmów pozwalających na włączenie odbiorców w tworzenie oraz wybór oferty

Rekomendacja 5

Rozwój współpracy podmiotów reintegracyjnych z otwartym rynkiem pracy

Działania przywracające grupy wrażliwe do zatrudnienia muszą dotyczyć również otwartego rynku pracy. Zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw społecznych dla znacznej części tej grupy powinno być miejscem przejściowym, pozwalającym pójść dalej na otwarty rynek pracy. Stąd współpraca z pracodawcami i sektorem biznesu winna być kluczowym kierunkiem rozwoju dla podmiotów prowadzących działania reintegracyjne. Ważne są działania informacyjne (w tym adresowane do małych firm) dotyczące możliwości zatrudnienia absolwentów podmiotów reintegracyjnych i możliwości skorzystania z różnych narzędzi wsparcia publicznego (np. subsydiowane zatrudnienie, refundacja PFRON) w tym zakresie. Współpraca z podmiotami

reintegracyjnymi może być przydatna również w obszarze budowania wrażliwości i kompetencji pracodawców w zakresie wsparcia pracowników w kryzysie, co wydaje się zjawiskiem coraz powszechniejszym i potrzebnym. Struktury miejskie wspierające rozwój przedsiębiorczości i sektor biznesu w Krakowie, powinny być zaangażowane w budowanie tej sieci współpracy i zbliżanie sektora prywatnego z sektorem społecznym.

5.1 Współpraca w zakresie zatrudniania absolwentów podmiotów reintegracyjnych u krakowskich pracodawców w tym w sektorze biznesu, systematyczne informowanie o możliwościach skorzystania z narzędzi wsparcia i korzyściach płynących z takich rozwiązań.

5.2 Budowanie platformy współpracy podmiotów reintegracyjnych i przedsiębiorców społecznych z sektorem biznesu przy wsparciu Urzędu Miasta Krakowa.

Rekomendacja 6

Sprawny system zlecania zadań w zakresie reintegracji

Niezbędnym elementem dobrze funkcjonującego systemu reintegracji społeczno-zawodowej w Krakowie jest stabilne działanie podmiotów reintegracyjnych i przedsiębiorstw społecznych, które te zadania realizują. Aby te warunki osiągnąć niezbędna jest stabilność finansowa w zakresie zlecania zadań uwzględniająca systematyczny wzrost nakładów finansowych skorelowany ze wskaźnikiem inflacji oraz wzrostem wynagrodzeń. Ważna jest również ciągłość w realizacji zadania (czyli ogłaszanie konkursów z odpowiednim wyprzedzeniem) oraz dialog zlecającego z realizatorem pozwalający na określenie optymalnych zasad współpracy i standardu zadania publicznego.

6.1 Stabilna współpraca finansowa w zakresie zlecania zadań - zachowanie ciągłości realizacji zadań i zatrudnienia kadry, wzrost nakładów finansowy skorelowany ze wskaźnikiem inflacji i wzrostem wynagrodzeń, opracowany w oparciu o dialog standard zadania

Rekomendacja 7

Preferencje dla podmiotów reintegracyjnych i przedsiębiorstw społecznych w polityce zakupowej Gminy

Charakterystyką sektora przedsiębiorstw społecznych jest prowadzenie działalności gospodarczej. Ustawowo część podmiotów reintegracyjnych jest również zachęcana do prowadzenia działalności o charakterze odpłatnym. Potencjał gospodarczy tych podmiotów

wpływa na ich stabilne funkcjonowanie i tworzenie kolejnych miejsc pracy dla osób z grup wrażliwych. Świadoma polityka zakupowa Miasta może również przyczynić się do rozwoju tej sfery działalności sektora społecznego. Część usług dotychczas realizowanych na otwartym rynku powinno zostać przekierowane do podmiotów społecznych, zarówno tych o wartości poniżej 130 tys. zł, jak i tych wkraczających w progi zamówień publicznych. Dotyczyć to może zakupu szeroko rozumianych usług komunalnych (m.in.: pielęgnacji zieleni, utrzymania czystości przestrzeni publicznych i budynków miejskich/komunalnych) gastronomicznych (usługi żywienia, usługi cateringowe, działalność kawiarniana), promocyjnych (wytwarzanie gadżetów reklamowych, pamiątek). Możliwe to będzie dzięki szerszemu stosowaniu społecznych aspektów zamówień publicznych, tak aby w części postępowań zamknąć do podmiotów społecznych a w części je preferować. Dzięki tym rozwiązaniom środki, które samorząd i tak musi spożytkować na zakup usług, dodatkowo wspierają cele społeczne. Współpraca może się też rozwinąć w innych branżach w odpowiedzi na potrzeby Miasta i możliwości przedsiębiorstw społecznych. Elementem tego postulatu jest również stopniowe ograniczenie bezpłatnych usług świadczonych przez uczestników programów podmiotów reintegracyjnych na rzecz jednostek miejskich, co obecnie jest dość powszechną praktyką, mająca jednak niekorzystnym wpływ na rozwój potencjału ekonomicznego sektora społecznego.

Rozwój przedsiębiorczości społecznej stymuluje obecnie działalność Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, udzielających dotacje na tworzenie miejsc pracy w sektorze finansowanych ze środków unijnych. Warto optymalnie wykorzystać te możliwości finansowe, póki są one dostępne. Żeby to było możliwe potrzebna jest dialog dot. zdefiniowania zakresu współpracy w obszarze zakupu usług. Przedsiębiorcy społeczni wiedząc, iż Miasto zamierza kierować część zamówień w danej branży do sektora społecznego, mogą pod tym kątem tworzyć nowe miejsca pracy.

7.1 Zastrzeżenie części zamówień publicznych (poniżej i powyżej 130 tys. zł) na rzecz sektora przedsiębiorstw społecznych i podmiotów reintegracyjnych, w szczególności w zakresie usług utrzymania czystości i pielęgnacji zieleni, gastronomii, wytwarzania gadżetów i pamiątek, z zastosowanie społecznych aspektów zamówień publicznych

7.2 Stopniowe wprowadzenie odpłatności za usługi świadczone przez podmioty reintegracyjne na rzecz jednostek miejskich

Rekomendacja 8

Przyjazna polityka lokalowa

Istotną barierę działalności podmiotów reintegracyjnych i przedsiębiorstw społecznych stanowią również problemy lokalowe. Liczba lokali miejskich jest ograniczona, a większość z nich nie jest dostępna dla os. ze specjalnymi potrzebami oraz wymaga gruntownego remontu. Problemy lokalowe utrudniają zarówno działalność statutową podmiotów w zakresie reintegracji jak również blokują rozwój ich potencjału gospodarczego. Niezbędne są odpowiednie rozwiązania pozwalające na preferencyjny najem lokali i przestrzeni miejskich pod kątem działalności ekonomicznej sektora. Obecne uregulowania prawne (Ustawa o ekonomii społecznej) ze względu na społeczny wymiar działalności sektora przedsiębiorstw społecznych, dopuszcza wprowadzenie tego typu preferencji.

- 8.1 Zwiększenie zasobu lokali gminnych dedykowanych na cele społeczne, dostępnych dla os. ze szczególnymi potrzebami, o akceptowalnym standardzie
- 8.2 Rozwój systemu najmu opartego o stawki preferencyjne dla podmiotów społecznych prowadzących działalność gospodarczą i odpłatną, w tym przedsiębiorstw społecznych. Wypracowanie bardziej przyjaznych dla sektora społecznego rozwiązań pozwalających m.in. na bezpieczne inwestycje w lokal komunalny.

Rekomendacja 9

Diagnoza zapotrzebowania na działania reintegracyjne w kolejnych latach

Planowanie oferty działań reintegracyjnych wymaga dobrej diagnozy zapotrzebowania. Ze względu na fakt, że potencjalna grupa docelowa jest bardzo szeroka i zróżnicowana, informacje o poszczególnych typach odbiorców są w posiadaniu różnych jednostek miejskich i innych instytucji publicznych. Potrzebne są dane dotyczące liczby osób ze specjalnymi potrzebami wychodzących z placówek oświatowych, wychowawczych, opuszczających zakłady leczenia wymagających wsparcia w zakresie reintegracji, liczby osób z nabytą niepełnosprawnością, orzeczonych ze wskazaniem do Warsztatów Terapii Zajęciowej, jak duża może być grupa potencjalnych odbiorców nie funkcjonujących w oficjalnych rejestrach pomocy – osób nieorzeczonych, migrantów, uchodźców itp. Dane te są rozproszone, wymagają agregacji i analizy. Również potencjał działających w Krakowie podmiotów reintegracyjnych wymaga weryfikacji - na ile stan obecny odpowiada na pojawiające się potrzeby, czy struktura

liczebna i typy działających podmiotów są adekwatna wobec dynamiki zmian. Przygotowanie diagnozy jest więc niezbędnym krokiem w kierunku opracowania polityki miejskiej- Programu Rozwoju ..., który pozwoli na miarodajne zaplanowanie rozwoju systemu reintegracji społeczno- zawodowej w Krakowie.

9.1 Diagnoza popytu na ofertę reintegracji zawodowej

9.2 Diagnoza potencjału podmiotów sektora reintegracyjnego i przedsiębiorstw społecznych

Rekomendacja 10

Koordinacja polityki miejskiej i współpracy w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej

Zagadnienie reintegracji społeczno-zawodowej ma charakter szeroki i przekrojowy- dotyka zadań z zakresu pomocy społecznej, rynku pracy, przedsiębiorczości, niepełnosprawności, edukacji, współpracy międzysektorowej i innych. Potencjalni odbiorcy działań są objęte wsparciem różnych jednostek i instytucji i widnieją w wielu rejestrach. Zakres ten wymyka się więc prostemu przyporządkowaniu do jednego wydziału czy jednostki miejskiej - niezbędne są rozwiązania organizacyjne uwzględniające horyzontalny wymiar tej polityki. Koordinacja tej sfery współpracy wymaga opracowania polityki miejskiej dającej ramy dla dalszych działań oraz zasobów osobowych i finansowych pozwalających na skuteczne wdrożenie przyjętej polityki w praktykę.

10.1 Opracowanie i przyjęcie polityki miejskiej w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej – (dokument strategiczny)

10.2 Wskazania koordynatora polityki (pełnomocnika), powołanie zespołu koordynacyjnego odpowiedzialnego za współpracę w szczególności z udziałem przedstawicieli MOPS, GUP, Wydziału Przedsiębiorczości oraz Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia, oraz wyodrębnienie w strukturach Urzędu Miasta Krakowa komórki dysponującej zasobami do realizacji polityki miejskiej

10.3 Powołanie ciała dialogu w strukturach miejskich pozwalających na włączanie sektora społecznego i innych interesariuszy w planowanie i bieżącą realizację polityki miejskiej